

TARİH

XX. YY'DA OSMANLI İMPARATORLUĞU

Dönemin Düşünce Akımları

a-) **Osmanlıcılık**; Osmanlı topraklarında yaşayan herkesin kanunlar önünde eşit olması ve Osmanlı vatandaşı kabul edilmesidir. Temel ilke eşitliktir ve parçalanmayı engellemek, azınlık isyanlarını önlemek için ortaya konulan düşünce sistemidir. Tanzimat Fermanı, Islahat Fermanı, I. Meşrutiyet ve II. Meşrutiyet, Osmanlıcılık doğrultusunda meydana gelen demokratikleşme hareketleridir. Balkan Savaşları ile sona eren bu akımın öncüleri Jön Türkler olarak bilinen Namık Kemal, Ziya Paşa ve Şinasi'dir.

NAMIK KEMAL

ZİYA PAŞA

ŞİNASI

b-) İslamcılık (Panislamizm) – Ümmetçilik; Osmanlıcılık düşüncesinin zayıflamasıyla ortaya çıkan ve tüm Müslümanları tek çatı altında toplamayı amaç edinen düşünce sistemidir. II. Abdülhamit, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın sömürgesi altındaki Müslüman uluslardan faydalanmak istemekteydi. Bu nedenle XIX. yy'da devletin resmi politikası haline gelmişti. İslamcılık, İstibdat Dönemi'nin resmi politikasıdır.

c-) **Türkçülük**; Osmanlı topraklarında yaşayan Türklerde ulusal bilincin yerleştirilerek, bir arada tutulmasını içeren düşünce sistemidir. Bu fikrin öncüsü **Ziya Gökalp**'tir.

UYARI: Turancılık(Pantürkizm); Dünyadaki Türklerin tek bir devlet çatısı altında tutulmasıdır. Bu siyasetin temsilcisi Enver Paşa'dır.

d-) Adem-i Merkeziyetçilik; merkezi hükümetin yetkilerinin azaltılması ve imparatorluk içindeki bütün unsurların yönetime katılmasının artırılmasını ileri sürmekteydi. Öncüsü Prens Sabahattin olan bu düşünce sistemi, liberal ekonomi modelini ve federatif yönetimi benimsemektedir.

e-) Batıcılık; Batıdaki gelişmelerin takip edilmesi ve Batı tekniğinin ülkeye getirilmesi amacını taşır. En önemli temsilcisi Atatürk'tür.

Dönemin Önemli Olayları:

- II. Meşrutiyet'in İlanı (1908)
- 31 Mart Olayı (1909)
- Trablusgarp Savaşı (1911-1912)
- I. ve II. Balkan Savaşları (1912-1913)
- I. Dünya Savaşı (1914 -1918)

NOT: II. Meşrutiyeti ilan ettiren grup **İttihat ve Terakki Cemiyetidir**. Özellikle Enver ve Talat Paşaların başını çektiği cemiyet, Balkanlarda II. Abdülhamit'in istibdat (baskı) rejimine karşı ayaklanmış ve II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde önemli rol oynamıştır.

II. Meşrutiyet'in İlanı (1908)

İç Sebep: Harbiyeli ve Tıbbiyeli öğrencilerin desteklediği İttihat ve Terakkicilerin baskıları

Dış sebep: 1908 'de İngiltere ve Rusya arasında yapılan Reval görüşmelerinde İngiltere'nin Rusya'yı Osmanlı toprakları üzerindeki politikalarında serbest bırakması.

Dönemin Padişahı: II. Abdülhamit

İlan ettirenler: İttihat ve Terakki Cemiyeti (1889'da Selanik'te kuruldu.)

Düşünce akımı: Türkçülük

UYARI: II. Meşrutiyet'in ilan edildiği dönemde;

- Bulgaristan bağımsızlığını ilan etti.
- Girit, Yunanistan'a bağlandığını açıkladı.
- Avusturya- Macaristan İmparatorluğu, Bosna – Hersek'i ilhak etti.

Yorum: Osmanlı Devleti'nde parçalanma hızlanmış ve Osmanlıcılık düşüncesi gittikçe önemini yitirmiştir. Devletin bu kötü durumunu meşrutiyet yönetimine bağlayan gericiler ayaklanmışlardır.

31 Mart Olayı (1909)

Nitelik: İrticai ayaklanma

İsyanın nedeni: Meşrutiyet'in kaldırılması ve monarşik düzene geri dönmek istenmesi.

Önemi: Osmanlı'da rejimin değişmesine yönelik ilk isyandır.

NOT: İsyan bu yönüyle Cumhuriyet dönemindeki Şeyh Sait İsyanıyla benzerlik gösterir.

İsyanı Bastıran: Selanik'ten yola çıkan **Hareket Ordusu**. (Kolağası (önyüzbaşı) Mustafa Kemal)

Yorum: Osmanlı Devleti tarihinde, ordu bir yeniliğin koruyucusu olmuştur.

Sonuç:

- İsyan bastırıldı. II. Abdülhamit isyancılarla işbirliği yaptığı gerekçesiyle tahttan indirildi.
- Yerine V. Mehmet Reşat geçirildi.
- Kanun-i Esasi'de 1909 değişiklikleri yapıldı.

1909 Değişiklikleri

- Hükümet padişaha değil, meclise karşı sorumludur.
- Padişahın meclisi açma kapama yetkisi sınırlandırılmıştır. (3 ay)
- Padişahın yurt dışına sürgün yetkisi kaldırılmıştır.
- Cemiyet ve dernek kurma serbestliği gelmiştir, basın sansürü kaldırılmıştır.
- Osmanlı'da ilk kez çok partili yaşama geçilmiştir.

I. ve II. Meşrutiyet arasındaki benzerlikler;

- Devletin teorik yapısı korunmuştur. Meclis ve seçimlerin olması, Kanun – i Esasi. (Anayasa)

Trablusgarp Savaşı (1911 – 1912)

(-) Osmanlı Devleti / İtalya (+)

Nedeni: İtalya'nın gelişen sanayisi için gerekli olan hammadde ve pazar ihtiyacını karşılamak için sömürgecilik faaliyetlerine yönelmesi.

Kolaylaştıran Sebepler: Osmanlı'nın güçsüzlüğü, donanma ve kara bağlantısının olmaması, Trablusgarp'ın İtalya'ya yakınlığı, Trablusgarp'ın hammadde bakımından önemli bir bölge olması.

UYARI: İtalya, işgalden önce İngiltere ve Fransa gibi devletlerin onayını almıştır. Büyük devletlerin İtalya'ya işgal için onay vermesinin nedeni Almanya ve İtalya yakınlaşmasını engellemektir. İtalya ve Rusya 1909 yılında **Racconigi Antlaşması'nı** imzalamışlardır. Bu antlaşmaya göre Rusya İtalya'nın Trablusgarp'taki çıkarlarını, buna karşılık İtalya Rusya'nın Boğazlar üzerindeki menfaatlerini tanıyacaktı. **Osmanlı Devleti bu gelişmeler sırasında denge politikası uygulayamadı.**

Savaşın Gelişimi

- Osmanlı Devleti Trablusgarp'a karadan bağlantısı olmadığı ve deniz gücü olmadığından asker gönderemedi.
- Bölgeye gönüllü subayların (**Enver Bey, Mustafa Kemal...**) gitmesi ve yerli halkı örgütlemesi ile mücadele edildi. (Milis Savaşı)
- M. Kemal **Derne** ve **Tobruk'ta**, Enver Bey **Bingazi'de** önemli başarılar kazandı.

- İtalya Trablusgarp'ta sonuç alamayınca;
 - On İki Ada'yı kuşattı ve Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı. Amacı; Osmanlı Devleti'ni farklı cephelerde savaştırmaktır.
- Bu arada Osmanlı'nın güçsüzlüğünü anlayan ve Trablusgarp Savaşı'ndan faydalanmaya çalışan Balkan Devletleri bir araya gelerek Osmanlı Devleti'ne saldırdı.
- Balkan Savaşları'nın çıkması üzerine İtalya ile **Uşi Antlaşması** imzalandı. (18 Ekim 1912)

Uşi Antlaşmasına Göre;

- Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakıldı.

Yorum: Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprağını kaybetti. Osmanlı'nın üç kıta imparatorluğu olma özelliği kayboldu.

- Trablusgarp dini açıdan Osmanlı halifesine bağlı olacaktı.

Yorum: Benzer bir durum 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nda Kırım'la ilgili maddede yer almaktadır.

- Rodos ve On İki Ada geçici olarak İtalya'ya bırakıldı.

Neden: Balkan Savaşları sırasında koruyabilmek.

UYARI: Balkan Savaşlarından sonra On İki Ada'yı terk etmeyen İtalya, II. Dünya Savaşı'ndan yenilgi ile çıkması üzerine bu adaları Yunanistan'a bıraktı. (1947)

Balkan Savaşları

I. Balkan Savaşı (1912-1913)

Karadağ
Sırbistan
Yunanistan
Bulgaristan

Osmanlı Devleti
(-)

Neden: Trablusgarp Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin güçsüzlüğünü gören Balkan Devletlerinin Osmanlı'yı Balkanlardan tamamen çıkarmak istemeleri. Rusya'nın Balkan Devletlerini kışkırtması.

UYARI: Osmanlı Devleti'nin savaşlarda başarısız olmasının en önemli nedenleri:

- Ordu içinde partileşmenin olması. Ordunun siyasetle uğraşması (Subaylar arasında Alaylı – Mektepli çekişmesi)
- Haberleşme ve ulaşım imkansızlıkları
- Teçhizat eksikliği

NOT: Balkan Savaşlarından yararlanan Arnavutluk bağımsızlığını ilan etti. Osmanlı'dan son ayrılan Balkan milletidir. (Ümmetçilik ve Osmanlıcılık (-))

- Bulgarların Çatalca'ya kadar gelmeleri üzerine Osmanlı Devleti barış istemek zorunda kaldı.

Londra Antlaşması (30 Mayıs 1913)

- Osmanlı ordusu Midye - Enez hattının doğusuna çekilecek.
- Arnavutluk ve Ege adalarının geleceğine Avrupa devletleri karar verecek.
- Yunanistan ve Sırbistan Makedonya'yı aralarında paylaştı.
- Gelibolu Yarımadası dışında tüm Trakya Edirne dahil olmak üzere Bulgaristan'a bırakıldı.

Londra görüşmeleri sürerken İttihat ve Terakki Partisi üyeleri **Bab-ı Ali Baskını** denilen hükümet darbesini gerçekleştirdiler. Bundan sonra I. Dünya Savaşı'nın sonlarına kadar ülkede İttihatçılar yönetimde etkinliklerini arttırdılar.

II. Balkan Savaşı (1913)

Nedeni : Balkan Devletlerinin Osmanlı'dan aldıkları toprakları kendi aralarında paylaşamamaları, Bulgaristan'a daha fazla toprak düşmesi.

*** Böylece Balkan Devletleri bir araya gelerek Bulgaristan'a savaş açtılar. Osmanlı Devleti durumdan faydalanmak için savaşa katıldı.

Sırbistan
Karadağ
Yunanistan
Romanya

Bulgaristan (-) / Osmanlı Devleti

II. Balkan Savaşı Sonunda Yapılan Antlaşmalar:

- Bükreş Antlaşması (10 Ağustos 1913): Balkan Devletleri kendi aralarında imzaladılar.
- İstanbul Antlaşması (29 Eylül 1913): Osmanlı / Bulgaristan

Buna göre; Meriç Nehri sınır kabul edildi. Edirne Osmanlı Devleti'ne bırakıldı. Karşılıklı olarak azınlıklara eşit haklar tanındı.

- Atina Antlaşması (14 Kasım 1913): Osmanlı / Yunanistan

Buna göre; Ege adalarının büyük kısmı Yunanistan'a bırakıldı. Girit'in Yunanistan'a ait olduğu onaylandı.

UYARI: Balkan Savaşları ile Osmanlı Devleti'nin kaybettiği topraklardan Anadolu'ya Türk göçleri gerçekleşmiş, sınırların daralmasına rağmen Osmanlı topraklarındaki Müslüman nüfus oranı artmıştır. Böylece günümüze kadar gelen **Batı Trakya Türkleri sorunu** ortaya çıkmıştır.

*** Osmanlı Devleti Balkan Savaşları sonunda; Ege adalarının büyük kısmını, Girit; Makedonya ve Arnavutluk ile Batı Trakya'yı kaybetmiştir.